СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 152. Джерзі Сиτі, Н. Дж., середа, 1-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 152. Jersey City, N. J., Wednesday, July 1, 1936. THREE CENTS

ШЕСТИЙ ЗЇЗД ОДВУ

КЛІВЛЕНД. — Дня 27 і 28 червня ц. р. відбувся в Українському Народньому Домі у Клівленді шестий річний Зїзд Організації Державного Відродження України. Всіх учасників було біля триста. Наради складалися з двох основних частин: в суботу Зїзд обговорював справи, які відносилися до діяльности минулого року, а в неділю справи, які відносилися до діяльности наступного року.

В суботу рано відкрив Зїзд голова ОДВУ п. Г. Герман. До президії Зїзду ввійшли: проф. д-р А. Ґрановський як голова, п. Шмаґала як заступник, В. Душник, М. Дудра і панна Труш як секретарі.

Відчитано кількадесять телеґрам і привітів, що наспіли були зі всіх сторін світа. Потім наступили звіти поодиноких відділів ОДВУ, як також грошеві складки. Грошей зложено поверх $1,000. Далі йшли звіти звязкового і всіх урядників головної управи ОДВУ, а по них розвинулася дискусія. Зїзд у цілості одобрив поступовання управи в конфлікті, що повстав був у її лоні, й уділив уступаючому урядові однодушну абсолюторію.

Другого дня далі відчитувано привіти, як також представники ріжних орґанізацій складали привіти устно. Вибрано комісію матку і комісію резолюцій. Потім були реферати: один від проводу ОУН і реферати: ідеольоґічний, статутовий, два фінансові, пресовий, Червоного Хреста і МУН, які подрібно обговорювали всі ділянки ОДВУ й подавали пляни набудуче. Над тими рефератами розвинулася дискусія, підчас якої переведено багато ухвал.

Комісія резолюцій подала проєкт резолюцій, що обіймали ріжні ділянки українського громадського життя й торкались відношення ОДВУ до праці ОУН, до церкви, до інших українських політичних угруповань і до внутрішнього орґанізаційного життя. Їх ухвалено.

З черги виступила комісія матка і подала склад нового уряду. Тому, що попередній голова проф. Герман з браку часу відмовився від уряду, комісія поставила як кандидата на голову професора університету, А. Ґрановського, з Сейнт Пол. Серед гучних оклинів його вибрано головою. Першим заступником голови вибрано В. Черватюка з Ню Йорку, а В. Ґельнера другим заступником голови. Рекордовим секретарем вибрано В. Душника, фінансовим секретарем І. Харамбуру, Е. Кривеня касієром, а Т. Свистуна орґанізатором. Сидор, Черновський і Фенканин увійшли до контрольної комісії. Вибрано теж орґанізаційний трибунал, до якого ввійшли: Попович, о. Мицик, Великий, Савчин і Піґуляк. На референтів МУН і Ч. Х. не вибирано нікого, а то тому, що ці дві галузі починають чимраз більше поширятись. Зїзд не хотів передчасними ухвалами звязувати їх розріст. Цю справу полишено Ц. К. ОДВУ.

Г. Германові, бувшому пятьлітньому голові ОДВУ, Зїзд справив довгу і гучну овацію. За попередні його заслуги для орґанізації вибрано його почесним головою ОДВУ на наступний рік. Треба піднести заслугу проф. Ґрановського, що як голова переводив зїзд дуже поважно і дбав, щоб думка кожного делеґата була вислухана. Спокійно і розважно поводилися теж усі учасники Зїзду.

Звязковий О.У.Н., Е. Ляхович, заприсягнув новий уряд і після відспівання „Ще не вмерла Україна" закінчено Зїзд. У часі нарад репортери американських часописів засягали інформацій, а потім подавали довші звіти у своїй пресі.

УХВАЛЮЮТЬ ГРОШІ НА ПІДМОГУ БЕРРОБІТНИМ.

НЮ ЙОРК. — Оціночна комісія міста Ню Йорку ухвалила приділити для місцевих безробітних суму $28,000,000, на три місяці біжучого року: липень, серпень і вересень. Крім цього федеральне бюро Пі Доблю Ей ухвалило на ту саму ціль $20,000,000.

ПЕРЕДБАЧАЄ ІНФЛЯЦІЮ.

ДЖАНСОНБУРҐ (Пенсилвенія). — На економічній конференції професор ейлського університету Рей Вестерфілд дав відчит, у якому сказав, що Злучені Держави Америки поступають таким шляхом, який мусить довести до поважної грошевої інфляції. Причиною цеї інфляції буде велике задовження. Коли прийде час звороту тих грошей, що нині позичається, то ні уряд ні компанії не будуть їх усилі звернути. Одиноким виходом з цеї ситуації буде обнизити внутрішню вартість долярів, випускаючи нові міліярди долярів у рух, поверх золотого стандарду.

ЗЛОВИЛИ МАКЕДОНСЬКОГО ТЕРОРИТСТА.

Показується, що македонська революційна організація ще далі існує. Член цеї організації, Асен Кіклоф, намагався висадити в повітря поїзд, що віз болгарських спортовців на зїзд Соколів до Білгороду. Як відомо, македонська революційна організація є проти зближення між Болгарією і Югославією. Сторожа хотіла перешкодити Кіклофу, але він зачав стріляти і вбив одного жандарма і цивільну особу. Зачали стріляти до нього і його ранили. Тоді доперва його зловили й арештували.

ОБМЕЖУЮТЬ ІМІҐРАЦІЮ.

Міністерство праці в Бразилії опрацьовує новий проєкт іміґраційного закона. Проєкт цей мабуть уже готовий; обіймає він такі справи, як питання іміґраційної контролі, системи карт покликання, поселення і розділ іміґрантів і т. п. Проєкт передбачає створення Національної Іміґраційної Ради, якої завданням буде назначення річних іміґраційних квот. Рада буде дорадчим орґаном уряду в іміґраційних справах. Взагалі обсяг її діяльности й компетенції дуже широкий, як напр. — студії над народніми, расовими, расовобіольоґічними й соціяльними проблемами, що стоять у звязку з іміґрацією. Вразі потреби може дораджувати урядові замкнути іміґрацію певних елементів, або цілком її здержати. До неї належить також контроля іміґрації в ріжних сторонах краю.

ТРАҐІЧНА ЇЗДА САМОХОДОМ.

Власник дібр Журавно, кн. Чарторийський, їхав самоходом із Станиславова до Журавна. В авті були крім нього теж його жінка, двоє дітей, виховниця і помічник шофера. На шосі коло Старого Села самохід з невідомої причини перевернувся в рів. Наслідок був такий, що кн. Чарторийський тяжко потовкся і помер незабаром у Журавні, а його жінку, лекше потовчену, відвезли до шпиталю. Інші подорожні вийшли ціло.

ПІМСТИВСЯ ЗА МАМУ.

В селі Блізне під Варшавою в мешканні Марії Пелеґріні розіґралася жахлива траґедія. 14-літний її син Здзіслав відрубав сокирою голову 33-літньому Йосифові Картен, артистові малярееві з Варшави. Він заходив часто до його матері, що колись позувала йому як моделька, й уладжував з нею пияцькі забави. В останньому часі її побив. Не можучи стерпіти пониження матері, син убив її приятеля і сховався до стодоли. Тут знайшла його поліція.

ДАЛІ ОБДИРАЮТЬ РОБІТНИКІВ.

Советський уряд дораджує власникам державних бондів, щоб згодилися на зменшення до половини виплати процентів від внутрішньої державної позички. На тім заробить держава відразу яких 15,000,000,000 рублів.

ЖИДИ ОСУДЖУЮТЬ ПОЛЬЩУ.

На річній конвенції Федерації Польських Жидів в Америці, що відбулася в Азбері Парку, Ню Джерзі, принято резолюцію проти антисемітизму в ріжних краях Европи. Резолюція звертається спеціяльно проти антисемітської аґітації в Польщі й Німеччині. Резолюція заявляється за бойкот німецьких товарів так довго, поки в Німеччині на місце Гітлера не буде заведений демократичний уряд.

ЖІНКА ЗРОБИЛА ВЕЛИКЕ ВІДКРИТТЯ.

Корнельський університет в Ітаці, Ню Йорк, подав до публичного відома, що панна Барбара МекКлинток, укінчена студентка цього університету, відкрила, як клітини живих орґанізмів витворюють живучу силу. Університет приписує цьому відкриттю велике значіння для науки.

ПІДПАЛИЛИ БІБЛІОТЕКУ.

В Ковні згоріла в ночі велика бібліотека педаґоґічного інституту, що містила велику книгозбірню в ріжних европейських мовах. Вогонь повстав від підпалу. Підозрівають, що це діло протидержавних елементів. За викриття винуватців визначено грошеву нагороду.

РЕВОЛЮЦІЙНА АКЦІЯ ВІДЖИВАЄ.

Югославський уряд числиться з тим, що зачнеться знов нова терористична акція македонської революційної орґанізації, звернена проти Югославії.

ЯК ДОВГО ІСНУЄ ҐУМА-РАДИРКА?

Мало хто з нас знає, що ґума-радирка, яка лежить на нашому столі, не має більше як 170 літ. Коли давніше треба було вишкрабати якесь невідповідне слово, то вживали до цього гострого ножика або спеціяльного порошку. Тому, що і папір був у тих часах дуже дорогий, коли вичищували такі місця, замальовували їх білою фарбою і писали на них наново. Так перейшли до нас твори та документи, заховані під білою фарбою, які можна було відчитати щойно тоді, коли люди винайшли спеціяльні дзеркала та ультрафіолетні проміні. Т. зв. палімпсести — тексти під другим і третім шаром фарби, принесли нам неоціненний матеріял з давнини. Правда, що вже 1400 р. маляр Кенніні вживав окрушок хліба замісць ґуми у свому альбомбі, а англійський хемік Прістлі вживав у 1770 р. кавчуку. Відкривником ґуми-радирки вважають славного мандрівника портуґальця Маґаляесса, одного з перших модерних моряків, якому кільканацять літ тому поставили памятник в Опорто. У продажі появляється „радирка" щойно в 1775 р. у Парижі. Вона була дорога, доступна тільки для багатих. З огляду на її колір довгий час називали її „муринською шкірою".

АНҐЛІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ СЛОВНИК.

Небавком вийде в Лондоні анґльо-американський словник під редакцією відомого мовознавця Віліяма Креґі. Досі панувала загальна думка, що між анґлійською й американською мовою нема ріжниці, і поправді кажучи так воно й є, бо американці приняли за рідну анґлійську мову. Всеж в анґлійській мові в Америці підо впливом ріжних обставин повстало чимало ріжних понять, привязаних до тих самих слів, що мають інше значіння, ніж в Анґлії. Хто не розуміє цих відтінків, може неодну фразу хибно зрозуміти. Крім цього до т. зв. американських слів увійшло сила індійських, французьких, еспанських і нових штучних слів, навіть жарґону (сленґу), з яких неодно придбало права громадянства в американській літературній мові. Анґлієць Креґі мусів прожити 10 літ у Шікаґо, щоб скласти такий словник „американізмів".

ПРИРОДНЕ, ЧИ ШТУЧНЕ СІНО?

Один хемік з Кембрідж ствердив свого часу, що молоді трави мають для худоби більшу відживну вартість від трав дозрілих. Що більше, ті трави не тратять майже нічого зі своеї вартости у сухому стані. Відтоді інжинири в ріжних краях почали працювати над винайденням штучного сіна, якого кошти могли би конкурувати з природньою прасованою пашею. Недавно тому у Стредфорді задемонстровано апарат до виробу сіна, що відповідає тим умовинам. Продукція тої повновартісної сушеної паші така дешева, що сінокоси зовсім не оплачуються і колись вийдуть зовсім з ужиття.

ВЕЛИТЕНСЬКЕ КІНО.

В Москві вікрили кіно, обчислене на 20 тисяч видців. Кіно побудоване в „парку культури і відпочинку" і є найбільше в цілій советській Росії.

ПІМСТА ЗРАДЖЕНОГО ЧОЛОВІКА.

Румунський поручник Константин Діяконеску одержав анонімний лист з повідомленням, що його жінка зраджує його з капітаном Міронеску. Анонімний автор подав також місце їхніх стріч. Офіцир справді стрінув у темному місці парку свою жінку і капітана Міронеску. Він добув револьвер і 5 стрілами убив обох на місці.

ГАРНИЙ ПРИКЛАД ЛЮДСЬКОЇ СОЛІДАРНОСТИ.

Недалеко міста Порто Алеґре (Бразилія) побудовано величаву санаторію для хорих. Усе в ній було готове, бракувало тільки електричного світла. І ось, щоби приспішити гуманітарну акцію санаторії, зібралися дві тисячі портоалеґренців з лопатами й іншим знаряддям і за півтори години закопали 60 стовпів під електричні проводи. Санаторія в одному моменті одержала світло.

ВЖЕ ЗАПАВ ПРИСУД У ЛЬВІВСЬКІМ ПРОЦЕСІ О.У.Н.

ЛЬВІВ. — Польська Аґенція Телеґрафічна подає, що по пятьтижневій судовій розправі закінчився процес проти українських революціонерів, з яких більшість була вже суджена у варшавськім процесі за вбивство міністра Перацького, а яких тепер суджено за інші терористичні акти, звернені проти польської держави, або тих осіб, що настроєні угодово до Польщі. Підсудних Бандеру і Мигаля засуджено на досмертну тюрму, пятьох інших засуджено на 15 літ, а 13 дальших підсудних дістали менші кари, себто від 2 до 4 літ тюрми. Трьох обвинувачених звільнено від вини і кари.

БЛИЖЧІ ВИЯСНЕННЯ ВИДАЛЕННЯ ПОЛК. КОНОВАЛЬЦЯ.

ЛЬВІВ. — „Діло" подає за польськими півурядовими інформаціями, що в Женеві в Швайцарії поліція арештувала кілька осіб, що виконували нагляд над помешканням Е. Коновальця. Швайцарська преса присвятила цій справі багато уваги і ствердила, що арештовані вели акцію з доручення большевицького уряду, який побоювався, що Коновалець підготовляє замах на Літвінова по його приїзді до Швайцарії. Пробольшевицька ґазета „Ле Травай" накинулася гострою лайкою на федеральний швайцарський уряд за те, що дозволяє Коновальцеві на побут у Швайцарії. А заразом цитує цей часопис з варшавського процесу ті місця, в яких говориться, що Коновалець оперує фальшивими пашпортами, що дістає підмогу від литовського уряду, що завдяки інтервенції литовського консуля Коновалець дістав дозвіл на побут у Швайцарії й т. д. Далі цей часопис пригадує, що вже деякі делеґації Ліґи Націй звертали увагу женевській поліції на діяльність Коновальця і на небезпеку з його присутности. Він каже далі, що вже тричі видалювано Коновальця з Швайцарії, але за кожним разом не виконано розпорядку, бо федеральна прокуратура противилась і то на інтервенцію литовського консуля. Ґазета пише ще, що саме через те, що не можна було добитися видалення Коновальця, треба було Советам орґанізувати власний нагляд над Коновальцем. Вкінці ґазета запротестувала проти арештування осіб, що слідкували за Коновальцем.

ДО ІСТОРІЇ „ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ УГОДИ".

БОРЩІВ (Галичина). — Дописувач „Діла" з Борщівщини пише, що грубо помиляється той, хто думає, що державні польські чинники змінили своє вороже відношення до українського народу. Прикладом цього хай буде те, що підчас Зелених Свят командант поліції заборонив нести на гроби українських жовнірів вінки з написами на шарфах „Борцям за волю України". Процесія мусіла залишити вінки під церквою і піти на цвинтар без вінків. У селі Сапогів, борщівського повіту, заборонила поліція о. Шешоракові йти на могили з вінками, а навіть заборонила виголосити проповідь на могилі поляглих стрільців. А в Озерянах, де процесії вдалося ввійти на цвинтар з вінками, хтось у ночі забрав два вінки з могил і кинув до поблизького рова.

ПОЛЬСЬКА ПРОВОКАЦІЯ.

ЛЬВІВ. — Хтось повибивав у кількох селах Борщівщини жидам вікна і порозкидав летючки, щоб купувати товари в „кулку рольнічім". Польська влада видала тепер приказ, що як повторяться напади на жидів, то будуть порозвязувані — всі українські товариства.

ПОЛЬЩА ОБХОДИТЬ СВЯТО МОРЯ І ПІСНІ.

ВАРШАВА. — В цілій Польщі складають жертви на розбудову польської фльоти. Справу ту відсвіжує Польське Свято Моря, яке цього року получено зі Святом Польської Пісні. На це останнє свято зїхалися польські хори з ріжних країв, а між іншими є там і делеґація з Америки. В Святі Пісні бере участь 6,000 співаків. Тенор Кепура, що вернувся з Америки до Польщі, теж бере участь у тих торжествах, жертвуючи два свої виступи на польську фльоту і польський музей. За те відзначено Кепуру польським ордером „Польонія Реститута".

НОВА ПРАВА ПАРТІЯ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Большевики домаються від лівого уряду, щоб не дозволив на дальше існування „Соціяльної Партії". Кажуть, що це узаконнилася партія правих, себто фашистів, що є під командою полковника Рока. Саме ця партія, пишуть большевики, намається довести в Франції до державного перевороту і є найбільшим ворогом „Народнього Фронту", себто обєднання соціялістів з комуністами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Ente_d as d Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

A cepted for nailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАШ ОРҐАН

Кому припадково впаде в руки яке число большевицьких „У. Щ. Вістей", чи скрентонської „Народної Волі", цей завважить, що там аж кишить від напастей на наш орґан. Обидва згадані часописи раз-у-раз повчають „Свободу", як їй треба писати, яку політику вести. І в обидвох повно непристойної лайки на редакторів „Свободи". Дійшло вже до того, що береш число „У. Щ. Вістей" і „Народної Волі" з того самого дня і не розбереш, чи це дві окремі ґазети, чи одна. Обидві — спільні ударниці. Наступають спільним фронтом проти того всього, що пише „Свобода".

Річ ясна, що це нас не бентежить. Ми відповідаємо за орґан перед орґанізацією і її членами. А дякувати Богу: в себе в хаті маємо спокій. Ті, що виросли і виховалися на світогляді „Свободи", добре знають, хто створив і далі творить українську силу в Америці. Вони це добре знають, бо відчувають це на собі й на своїх кишенях, звідки плили й далі пливуть жертви на всі українські потреби. Наші читачі чи члени знають, що не було ніколи якоїсь доброї української справи, на яку „Свобода" не вказувалаб, якої не попиралаб, і якої не боронилаб, хочби ту справу вели люди, що політично є інших переконань від тих, які є в програмі „Свободи". І тим саме „Свобода" так різко відріжняється від тих усіх, ніби дуже поступових і ліберальних орґанів, що то проповідують „соборність" і інші високі кличі, а на ділі є речниками дрібних занархізованих ґруп, що не привикли ніколи йти у війську Франковим рівним рядом, що в кожній справі завжди мають своє „але". А що так є, вистарчить тільки поглянути на народню працю в Америці за останні 15 чи 10 років, щоб переконатися про правдивість цього твердження.

Хто хоче судити „Свободу", мусить хотіти пізнати її працю. Він мусить знати її світогляд. І мусить перенестися в положення „Свободи", себто мусить числитися з тим, що те, про що пише „Свобода", не виходить тільки з душі редакторів, але з душі тієї великої маси, що разом зо „Свободою" вкладає всю свою силу в те, щоб допомогти Рідному Краєві визволитися з ярма, а в Америці закріпити існування українського племени. Сорок чотири роки праці „Свободи" дали їй змогу набути великий досвід щодо цього, що будує наше життя в Америці, а що спинює його розвій чи його руйнує. І коли „Свобода" нераз гостріше вдаряє, коли пише про деякі недомагання нашого життя чи промахи деяких одиниць, то робить це тільки тому, щоб не довести нашої іміґрації до цього, щоб вона стала гуляйполем для авантурників, що не здають собі ніякої справи з відповідальности за свої вчинки, що не визнають ніякого авторитету та не розуміють, що без авторитету — нема теж і сили.

НА ГОЛІЙ СОЛОМІ...

Коли приїду до Львова — каже молодий лікар з провінції — питають мене, як живе тепер село. На мою думку, треба би поставити це питання коміть головою й тому я гляджу вже не на те, як живе незаможній селянин тепер на переднівку, у кризі, але **як умирає наш найбідніший,** серед яких умовин він сам борикається зі смертю, як мандрують його діти на цвинтар.

Хата халупника... В одному куті сидить кількоро дітей у лахміттю, в другому — причa з дощок. На ній стерта й зогнила солома. На соломі, просто на соломі, без ніякої верети, лежить голий, без сорочки, прикритий грубим мішком батько тих дітей, халупник, що догоряє на чахотку. Коло причі ціла струя блювотини, в якій бабрається наймолодша дитина. Коло печі стоїть тінь жінки, що мусить виживити цілу ту родину, що вганяє по заробітках, доки її чахотка не повалить на ту саму причу, під той самий грубий мішок.

В тій хаті вмерла не радість чи усмішка. Тут вмерло життя. Тут володіє смерть, повільна, але певна. Крізь заплакане вікно, крізь спорохнявілі двері, з кожного кутка, з комина, що раз на день пропустить слабий димок з призбираного хабаззя й трісок, визирає смерть, витягає свої рамена до тих наймолодших у хаті, щоб погратися з ними як кіт з мишкою. З халупником вона вже вирівняла рахунки. Ще день-два й під мішком на причі буде порожно. Може знайдеться хтось, хто подарує яку сорочку та свитину, щоб халупник не йшов голий в останню дорогу. За життя халупника видно не було таких. „Та!... біда, прошу пана, тай годі!" — каже солтис, якому згаданий лікар звернув увагу, щоб громада заопікувалася вмираючим та його дітьми. „Громада по нитці — бідному сорочка". Та громада пожаліла нитки й бідний конав без сорочки. Бо навіщо — мовляв — бідному сорочка? Щоб воші множилися? — Грубого мішка вош не тримається. Тому бідний у селі вмирає голий на голій соломі під грубим мішком.

Біда — це по вченому — кріза, яка мала початися під кінець 1919. р. Одначе в нас є кріза, яка тягнеться десятки літ. Відколи поле почало перемінюватися в грядки, від тоді почалася кріза. Тому можна деклямувати про збільшення споживтя промислових виробів на селі до несхочу, кріза не минеться. Землі! — хоче безземельний халупник та малоземельний господар, бо без цього в нього не буде навіть сорочки, бо без того четверо хорих дітей малоземельного мають одну чисту сорочку, в якій показуються перед лікарем. Як це так?

В селі — ґрипа. В хаті малоземельного лежить четверо дітей: двоє на ліжку, двоє на печі. Прикликано лікаря. Оглядає найстаршого хлопця. Цей скидає чисту, полатану сорочку, яка кудись щезає. Опісля черга на другого хлопця. Пізніше хлопці йдуть на піч, на ліжко приходять дівчатка. По латках сорочки бачить лікар, що ця сорочка мандрувала від найстаршої до наймолодшої дитини. Місце для промислових виробів є. Аж забагато того місця! Але перш усього цей малоземельний мусить заробити, щоб виступити на ринку як покупець промислових виробів. Без покупної сили нема покупця. Є тільки жебрак. Малоземельний не хоче жебрати. Тому з браку гроша він нічого не купує, хоч його діти мають тільки по одній сорочині.

В цей спосіб твориться „самовистарчальність" села. В цей спосіб безземельний халупник не купує дошки, щоб зробити труну для померлої дитини. Він з обрізків дерева робить сам примітивне коритце, бере цю „труну" з дитиною під пахву, несе до священика, щоб покропив і відчитав молитву й сам його ховає на цвинтарі. Оце — майже повна „самовистарчальність", яка бє в лице цілу громаду. Бо й у найбільшій нужді заможніші люди в селі повинні би прийти з поміччю цьому бідакові.

Оце факти, — не видумані, але дійсні події — які говорять надто виразною мовою й не потребують пояснень. Ці факти не з Підгіря чи Полісся, але таки з нашого „багатого" Поділля. Не кажуть вони, як живуть сільські низи, але як вони вмирають. Так, умирать. Бо не можуть жити. Бо дійшли до такої межі, поза якою нема радости життя, змагань, надій, але поза якою починається цвинтар.

Статистика нотує точно ці події й каже про них так: В 1930-34 рр. на 1,000 мешканців у цілій державі вмерло 60 людей, себто: жидів 10, римокатоликів 15, православних 15, а грекокатоликів 20.

Статистика реєструє точно, скільки вмерло на чахотку, черевний тиф і т. д. Бюрократія громад відповідає за точність цих цифр. Але солтис ні бюрократія збірної громади не відповідає за те, що людина гола лежить на голій соломі — під мішком і конає. „Біда, тай годі!" скаже солтис і на цьому справа скінчена. Йдуть на село ріжні формулярі про те, скільки курей чи качок є в селі, але бюрократія — добре платна бюрократія ґмін — не поцікавиться, скільки людей примирає з голоду в їхній громаді.

Вкінці ще одно: Безперечно, що крізи ми відразу не усунемо. Але в наших силах є зломити її вістря, злагіднити її настільки, щоб село на переднівку не знало голоду, щоб і для найбіднішого знайшлася сорочка, щоб наші діти не гинули передчасно на чахотку. Власними силами вспіли ми вже багацько зробити. Власними силами мусимо дальше зорґанізованим ладом боротися за розбудову власної торговлі й промислу та піднесення хліборобської культури. Це важкий шлях, але він єдино правдивий.

А покищо хай у кожного заможнішого українця буде більше зрозуміння для свойого біднішого брата. Тоді цей брат не буде в хоробі лежати голий на голій соломі під мішком. — („Наш Прапор").

ПРОФЕСОР Д-Р Т. Ґ. МАСАРИК І ЙОГО „ЛЮБЕЗНІ ЗЕМЛЯКИ" ЗА ГРАНИЦЕЮ

Коли перечитаємо короткий начерк життя президента-визвольника, д-ра Масарика, то бачимо, що найбільші трудности мусів він ще перед світовою війною поборювати таки вдома, від своїх власних „любезних земляків". Булаж і така хвиля, коли він вже хотів переноситись на посаду професора університету за границею та що лише жінка його додала йому бодрости та заохотила, щоб лишився у своїй невдячній вітчині та далі боровся за те, що вважає за правду.

Щодо боротьби д-ра Масарика підчас війни за границею, то можна би собі з того побіжного мого начерку, поданого у Вашому часописі вже давніше, виробити й такий погляд, що йому не йшло так дуже тяжко у його заходах і змаганнях. Незвичайна роботячість і витревалість, рівновага духа у тяжких хвилях, а передовсім уже вироблене ще перед війною імя в світі науковім і політичнім, як також знання чужих мов, — все те стануло йому в пригоді, коли було треба боротися за таку велику ціль, як державна самостійність власної вітчини.

Але власне і за границею найбільше прикростей і труднощів робили Масарикові таки його власні **„любезні земляки".**

Ми уважаємо за дуже важне піднести з натиском цю обставину, щоби наші американські українці не думали, що лише межи нами, зокрема на еміґрації, є партійний розгардіяш і колотнеча. Були вони й у чехів, лише що вони мали таке сильне почуття національної єдности і дисципліни, що вміли більш небезпечних киринників усунути, і що остаточно всетаки те почуття єдности і національної карности перемогло. Зрештою і на це не забуваймо, що чехи ніколи не були таким народом, котрий доперва надумується, **чим він є, яким народом.** Чех знав, що він чех, а словак знав, що він словак і на тім кінець.

Найзавзятішим і найнебезпечнішим противником Масарика на еміґрації був старший трьома роками від нього і також посол до австрійського парляменту, аґрарник **Діріх.** Був це багатий власник парового млина і інших недвижимостей, а щодо своїх переконань завзятий і безкритичний москвофіл, цареславник. Такому й тепер ще легко знайти поміж чехами прихильників, бо і тепер москвофільство це засаднича прикмета чехів як політиків.

Тому й стільки лиха вони роблять цим москвофільством на Закарпатті, і тому так легко пішли вони на спілку з Совєтами. Та д-р Масарик надзвичайно основно і глибоко перестудіював історію, письменство, фільософію та вдачу москалів. Він знав, чого по них можна сподіватися, і що їх в найближчій будучности жде. Отже його політика супроти них була дуже обережна і передбачаюча. Ми тут наводимо цілий уступ з праці **проф. Григоріева-Нашого,** поміщеної в книзі **„Добрі думки"** д-ра Т. Ґ. Масарика, яко вступ до тих „Думок". З того, що пише проф. Григоріїв, побачимо наглядно, які трудноші від своїх власних „любезних земляків" за границею мав до поборення проф. д-р Масарик.

Д-р Кирило Трильовський.

Боротьба між поступовою й консервативною течією чехословацького громадянства в Росії і на Україні після того, як в російський полон перейшла велика скількість чехословаків, збільшилась. Російський уряд на чолі з премієром Штірмером хотів використати чехословацький рух в інтересах московського самодержавя.

„Штірмер — каже Т. Масарик — пропонував нам гроші і хотів зужиткувати нас для чорносотенної пропаґанди проти Анґлії й Франції, щоб ті держави не втручалися в слов'янські справи. Колиж ми на те не погодилися, почав Штірмер вести проти нас кампанію брехні, інтриґ і підступів. Твердив, що я „західник", живу в Лондоні і працюю за гроші для Ан.лії" і т. п.

В липні 1916 р. в Росію приїхав посол аґрарної чеської партії **І. Діріх.** За допомогою консервативної течії серед чехів він порозумівся з Штірмером і виступив проти Т. Масарика. Поступові чехословацькі кола відкололися від І. Діріха, наразивши себе на репресії з боку Штірмера.

Більшість полонених на чолі з Б. Павлюм, який з Росії через Стокгольм побував у Лондоні у Т. Масарика і в Франції в Е. Бенеша, вимагала підпорядкування чехословацьких орґанізацій в Росії й на Україні Паризькій Народній Раді. Російський премієр-міністер Штірмер не довзолив через те приймати полонених в добровохотні дружини, як того добивалась поступова частина чехословаків, і робив усякі перешкоди розвиткові чехословацького руху. Приїзд до Росії М. Штефаніка і його змагання налагодити справу ні до чого не довели. Характеристично, що в країні, на яку консервативні чехи покладали найбільше надій, яка найбільше маніфестувалася яко захисниця словян, найбільшеж перешкаджалося розвиткові чехословацького руху.

Тільки революція в р. 1917 змінила поволі це становище. 7-го березня 1917 р. на фронті відбулися збори чехословацької бриґади, які, привітавши російську революцію, оповістили „землі корони чеської — Чехію, Мораву, Шлеськ, Словаччину, Лужиці і Кладське — за одну незалежну державу", „професора Т. Г. Масарика тимчасовим диктатором самостійної чехословацької держави, а Народню Раду в Парижі під його головуванням за тимчасову владу", якій і склали присягу вірної служби.

Дня 3. квітня М. Штефанік іменем Паризької Народньої Ради **виключив Діріха** з її членів.

6—14 квітня відбувся в Києві зїзд представників чехословацької орґанізації і громад полонених, які надали чехословацькому рухові новий революційний зміст. Іменем народу зїзд оповістив війну Австро-Угорщині, визнав чехословацьку Народню Раду в Парижі з Т. Масариком на чолі, а верховний орґан чехословацької революції вибрав її відділ для Росії, в складі 30 осіб з головою Б. Чермаком і секретарем Ю. Клецандою, а ведення усіх місцевих справ передав „Союзові чехословацьких орґанізацій", головою якого вибрано Масарикового прихильника д-ра В. Гірсу.

10. квітня чехословацька бриґада оповістила п. Діріха інтернованим і закликала його до штабу бриґади.

16. квітня приїхав до Петрограду сам Т. Масарик. На вечорі з приводу відїзду французького міністра Альберта Тома проф. П. Мілюков привітав Т. Масарика, між іншим кажучи: „Чи треба говорити про велике значіння права самоозначення народів, про його найтіснішиий звязок з головними завданнями сучасної війни, коли тут близько мене сидить мій славний приятель, учитель всієї західньо-словянської і південньо-словянської молоді, Масарик? Само його імя нагадує нам про наше завдання — визволити чехів і словаків".

Тогож дня в австрійськім парляменті чеський депутат Станек в імені „Чеського Союзу" заявив жадання обєднання чехів і словаків в одну демократичну державу.

19. липня 1917 р. Т. Масарик виступив на зборах чехів і словаків у Києві, а 15. серпня в Москві, вияснюючи причини світової війни і чехословацькі завдання.

В Росії і на Україні Т. Масарик працював над негайним створенням чехословацького війська. **Гуманіст став творцем армії. Пояснив це тим, що „Коли на мене нападе в лісі розбишака, а я, захищаючись, його вбю, то чи злочинець я? Чи я на тім самім моральнім ступні, що і він, котрий хотів мене убити? Ми боронимося проти німецького насильства, австрійського пригноблення, а підчас оборони дозволено й убивати"...**

„Я ніколи не нацьковував на німців — казав підчас одної промови в Києві — але як я побачив їх насильства, коли вішали і стріляли наших людей дома, то рішив, що мушу бути на боці тих, хто воює з Австрією, мушу бути вояком на свій спосіб..."

Підчас відвідин чехословацьких дружин в Полонному та в Боришполі в серпні 1917 р. Т. Масарик казав: „Австрія кинулася на малу Сербію. То був злочин. Оповістила війну без нас і проти нас. В цім також злочин. Чеські вояки мусіли стріляти на своїх братів. В тому найбільша зрада. Дома наших братів Австрія покарала понад 60,000. Все те кличе до пімсти... Я сам признаюсь, довго вірив, що можна Австрію перетворити в державу, збудовану на демократичних засадах. Але вже 1907 р. побачив, що нема чого чекати від Австрії. Від тієї доби став я в рішучу опозицію до закордонної політики, яку вела Австрія; став проти орґанізованого насильства, проти фальшу й брехні... Вірте, браття, умерти не так страшно. Смерть отут, на полі бою, є чесна смерть, краща, ніж смерть від голоду і вязнення у Габсбурґів. Ми переможемо, а тому до побачення у вільній Чехії і вільній Словаччині"!

(Далі буде).

Панас Куменко.

ДВІ НАУКИ

Нема що промовчувати! Не треба закривати очей! Є ще в нас недостачі чималі й кришка. Це треба конче підкреслити.

Що краще вже в нас, то й краще, а в ділянці виховання, цього доброго, мовляв, „тону", то ми ще де... де...

Куди не глянь.

Ось стали вже, знаєте, люди виходити з церкви (це ніби в нашому селі, Бувайлівці, коли чули), покінчилась уже Воскресна Утреня, аж тут знечевя:

— Ба...бах... Б...ба...бах...

Аж луна поскакала вивозом на луги.

А люди перешіптуються:

— Добре стріляють наші хлопчиська... Не „знав", котрі то...

Егеж, добре стріляють, а на панові солтисові аж державна шкіра терпне.

Бож виразно наказав, та й приказував пан староста:

— А ви глядіть, щоб не стріляли там на Великдень! Не вільно! Ви будете відповідати...

А хлопчиськам це ані в голові.

Далі стріляють.

Що замахнеться пан-отець кропилом, а з близького саду зараз і стріл.

— Павх... Б...бавх...

Стрепенувся пан солтис і гиц... у сад. За ним ще дехто.

Ну й пришпилили хлопців.

Може й не тих, що стріляли, а всеодно пришпилили.

Самих „читальників".

Варчиного Василька, Петрика Чаркового й Славка з Долини.

Народ з пасками до дому, а хлопців повели пани з собою. До „ґміни".

Списують там із ними ріжне, випитують, просять, щоб призналися, а пускати всеодно не пускають.

Замкнули сараків.

Аж рано-вранці кажуть до них:

— Ідіть собі, така ваша „маць" (ніби, не конче моральна). Ми вас ще цапнемо... Марш...

А наші хлопці не таківські, щоб їм двічі говорити. Нічого не кажуть, тільки один за одним шапку на голову й ґайда...

Не встигли, сердеги, на вулицю, аж їх знову кличуть.

— Гальо! — горлає той „старший" пан з руками в кишенях — гальо, „вруць"!

Нема ради, вертаються хлопчиська.

А „старший" до них:

— Слухайте но, такі сини (ніби не конче шлюбні), де ви виросли?

— Та вдома... — вияснює за всіх Варчин Василько, бо він зроду більше, сказатиб, говіркий. — Вдома — каже — в батеньків...

— Ага! — розбирає той „старший" пан — гарно! А що вони вас там учили?

А Василько скромно перехилив голову ще й брови звів свої чорні.

— Не можна сказати — мовить поволі — всього по трохи...

— Гм... — замислився „старший" пан. — А не вчили вони вас, випадково, що як хтось виходить з чужої хати, то треба йому щось до господарів сказати? На той приклад: „Бувайте здорові!", або „до відзеня"?... Говориться так, чи ні?!

Василько дивується й дивиться на товаришів.

— Щож... — каже врешті — хто хоче, той говорить, а хто ні, той ні...

— Як це?... — вирячив із дива очі „старший" пан.

— Та... ніби так... — відповідає сумирно Василько як хто хоче... Не кожний хоче... І не всюди...

— Це так вас учили? — залютував той „старший" пан. — Це дурна наука була. Кажеться: „До відзеня!" Не якоїсь там дурної науки слухай, а моєї, тумане... Чув? Розумів?

А Василько Варчин поштиво склонив голову.

— Чув, але не зрозумів... — каже.

— Га? — гукнув „старший" пан.

— Бо я не знаю тепер — каже Василько — котрої вашої науки мені слухати...

„Старший" пан аж занімів із дива.

— Як то котрої? ревнув — як то котрої?!

Василько Варчин глипнув на товаришів і сумно подивився на „старшого" пана.

— Та бо — вияснив — як ви були недавно в мене, ніби тоді як шукали якихось книжок, то нічого не казали, ні входячи, ні виходячи...

— Марш! — рявкнув „старший" пан і аж підскочив з пересердя.

А нашим хлопцям не треба двічі говорити. Ні пари з уст, шапки на голову й ґайда...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯКЕ ВРАЖІННЯ РОБИТЬ НА ІНШИХ?

Один з дописувачів „Ню Йорк Таймсу" пише про совєтську конституцію. Між іншим каже:

„Совєтська Росія тепер завята хитро відворотом з пропасти комуністичної нужди назад на ту одиноку висоту справжнього життя, де людська натура може розвиватися й творити багатство".

У нас є ще люди, які думають, що большевицькі диктатори справді щиро хочуть людям дати свободу.

БІЛІ, ЧИ ЧЕРВОНІ?

Цікаве питання підняли деякі американці з нагоди конвенції Демократичної Партії. Приявні на ній ґазетярі кажуть, що делегати часто поводилися як червоношкірі індіяни підчас воєнних танків: кричали, тупали, ревіли, кидали в повітря всім, що мали в руках.

Одна газета так і питається: Чи не витягнуть вони незадовго воєнні човни, чи не зачнуть махати топірцями, чи не пустять затроєних стріл?

Нічого в цьому дивного, панове ґазетярі: адже каже якийсь великий американський антропольоґ, що тілесний тип американця поволі розвивається до типу червоношкірого індіянина.

ЧИ ВЖИВАТИ СЛОВА „ПАН"?

Я вжив слова „пан", а тут один з наших добрих дописувачів, Трофим Тренич з Фреквила, пише:

„Нераз мені приходилося застановитись над тим, що українці вживають чужого, польського, слова, титулуючи людей панами. .

„Американці мають титул „містер", росіяни „господин", німці „гер", жиди „пурец", італійці „синіоре", мексикани „сініор", а поляки „пан". Це слово польське. Чому українці не мають свого титулу, а вживають польського „пан"?

„Доста нам то шкодить, бо наші вороги нас тим побивають, що ми польських слів забагато вживаємо. Правда, що словаки і чехи вживають „пан", але вони мають латинську азбуку і їх можна лучити разом. А ми зовсім інший нарід, усім ріжнимось, а тільки не маємо власного титулу на українськім язику. А нам треба його мати".

Подаю в цілости лист добродія Тренича, бо він порушує щиро й чесно цікаве мовне питання.

ЧИ „ПАН" ПОЛЬСЬКЕ СЛОВО?

Багато людей думають, що „пан" польське слово. Багато поляків кажуть, зачувши в нашій мові це слово, що воно польське. Багато москалів кажуть, що це слово польське. І наші большевики теж кажуть, що це слово польське. Д. Тренич не поляк, не москаль, і либонь не комуніст, а теж, видно, схиляється до думки, що це слово польське.

Який доказ подають на це, що слово „пан" польське слово? Звісно, те, що польська мова має слово „пан". Так воно й справді є: польська мова має слово „пан".

Одначе чи з того виходить, що як ми вживаємо слово „пан", то це польське слово? Чому ми не кажемо, що це слово українське, яке собі присвоїли поляки?

СПІЛЬНІ СЛОВА.

Як розгорнемо словар української мови та порівняємо його зо словарем польської мови, то знайдемо там багато спільних слів. Для прикладу лише наведу слова, що приходять мені на думку просто без застанови: брат, стрий, баран, хлоп, козак, мур. Чи можна сказати, що котренебудь з тих слів польське слово та що через те його треба викинути з української мови?

Ніхто цього робити не стане, як не стане ніхто викидати його з польської мови, бо, мовляв, воно українське слово, коли воно є в українській мові.

Факт є фактом, що українська і польська мова мають такі самі слова. Це тому, що вони належать до одної групи (слов'янських) мов. Тому й чехи і словаки мають спільні слова з поляками (і з нами). Тому не можна говорити, що чехи взяли якесь слово від поляків, або поляки взяли від чехів. Всі слов'яни взяли собі слова від своїх спільних предків, котрі колись не були ні чехами, ні поляками, ні українцями. Через те є в українській мові багато слів, подібних і навіть однозвучних з польськими, московськими, словацькими, білоруськими, сербськими і болгарськими, яких не можна назвати ні польськими, ні московськими, ні якимись іншими.

Отже є слова однозвучні з польськими, які так саме добрі українські слова в українській мові, як вони є добрі польські в польській.

ЧИ „ПАН" УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО?

Отже питання в тому, чи слово „пан" українське слово.

Вирішувати це питання можемо не польська мова, але українська. Не треба дивитися на польську мову, але на українську. Треба подивитися в українські народні пісні, українські народні оповідання, у твори добрих українських письменників, що пишуть українською мовою, вважаючи на те, щоб не вживати зайвих чужих слів. Щож ми побачимо тоді?

Побачимо, що слово „пан" уживається загально на всій території України. Що воно має своє місце в українських народних думах. У думі про Олексія Поповича отаман козацький промовляє: „Гей, козаки панове!" Звичай козацький велів титулувати козаків: „Панове молодці!" Тому й Шевченко пише: „Не в Синопу, отамани, панове-молодці, але в Царград до султана поїдемо в гості".

В українській колядах господаря величають „пане господарю". І так далі. З цього видно, що слово „пан" у нашій мові загально приняте слово. Видно це теж з того, що від нього створено багато інших слів; панувати, панський, панщина, панькання, панькатися, паня, панянка, паношитися і такі інші. Якби викидати з нашої мови слово „пан", то треба би кожде з тих слів заступати якимось іншим словом, бо як ми викинемо якесь слово з мови, то ще не викинемо поняття. Можна викинути, наприклад, слово „паношитися", але якже тоді назвати такого, що грає пана?

А ЯКБИ И ПОЛЬСЬКЕ.

Автім навіть якби слово „пан" було польське слово, то ще й у тому не було би арґументу, щоб його викидати з української мови.

Це тому, бо всяка мова в світі має багато чужих слів. Москалі, наприклад, що українцям залюбки дотинають уживанням чужих слів, мають словар чужих слів у московській мові, в котрім у наголовку сказано, що в ньому подано пояснення 80,000 чужих слів, уживаних у московській мові. В англійській мові чужих слів ще більше, бо чисто англо-саксонських слів у ній не більше як третина.

Наприклад, зі словами, які гром. Тренич вичисляє як рівнозначні з словом „пан", зайшла така цікава справа, що в словарі „Ню Стандард Дикшенері Фонка й Вагнера" знайдемо слово "signor" з поясненням: "an Anglicized form of the Italian title **signore**, used in respectful address to a gentleman".

У тім самім словарі **англійської** мови знайдемо слово „гер": **herr, a** German title of respectful equivalent to the English **"mister.** В американських ґазетах знайдете часто фразу "Herr Hitler".

Англійський письменник Киплинг уживав в своїх творах орієнтального слова „саґіб" (пан) так часто, що нині його знає в Англії кожна дитина.

З того ніхто не робить закиду англійській мові, що вона забагато вживає чужих слів. Як лише мова вміє чужі слова переймати і їх уживати, то це їй не шкодить.

Через те, як поляки нам кажуть, що ми забагато вживаємо чужих слів, то їм треба сказати, що вони на цій справі не розуміються, коли таке говорять. Не розуміють загально правил мови. Не розуміють правил української мови. І не розуміють правил польської мови, яка теж має багато чужих слів, у тому числі багато українських.

Чи треба робити собі що з того, що якісь-там нерозумні люди говорять про нашу мову?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

МЕЙЗВИЛ, ПА.

Памятають за Лемківщину.

Дня 6. квітня б. р. відбувся в нас відчит п. Михайла Дудри, відпоручника старокраєвої „Просвіти".

Відчит відбувся в парохіяльній ґалі, хоч був будний день. Окремого оголошення ніде не було, тільки парох о. Милянич заохотив у церкві парохіян, щоби прийшли послухати про Лемківщину. Голос цей знайшов відгомін, бо ґаля, що містить тільки 250 людей, була заповнена.

Відчит відкрив о. Милянич, обяснивши присутнім його ціль. Делеґата Дудру всі привитали грімкими оплесками. Всі слухали з запертим віддихом оповідання про те, що тепер діється на нашій Лемківщині.

Бесідник пояснив присутнім, чому ми маємо називатись українцями, а не інакше, та що це значить слово „руський" і „русский". Були також на цю тему запити, на які п. Дудра на задоволення всіх відповідав докладно і ясно. Лекція та була дуже інтересна, бо всім дуже подобалась. Багато присутніх говорили, що таких лекцій треба нам більше і частіше.

На поклик о. пароха переведено збірку і зібрано $18.14, які вислано до касієра п. Івана Борисевича у Філядельфії.

Потім о. Милянич заохотив усіх, щоб вибрати комітет, який далі працював би для допомоги нашим братам у старім краю.

Вибрано комітет у такім складі: Йосиф Терефенко, предсідник; Іван Онушканич, секретар, Теодор Яворський, касієр.

Вибраний комітет взявся до праці, а в неділю, 2. серпня, уладжує на дохід Лемківщини пікник, на котрий запрошує всіх українців з околиць. Цей пікник відбудеться в Ню Корк Тавн Парк, між Мейзвил і Маганой Плейн.

Іван Онушканич, секр.

ЖАРТ

— Тату, чому жирафа має таку довгу шию?

— Щоби могла їсти листя з високих дерев.

— А чому те листя росте так високо?

— Ти дурень, щоби жирафа не потребувала схилятися.

АНСОНІЯ, КОНН.

Свято Франка.

Заходом української гр.-кат. парохії, при участи церковного хору, відбувся святочний концерт в память двацятьлітніх роковин смерти Івана Франка. Концерт розпочався вступним словом о. А. Ротка, котрий в коротких словах представив життя Івана Франка, пробудженика Галицької України, що ціле своє життя посвятив для освідомлення свого народу. На знак пошани для нього присудні повстали з місць.

Програма концерту складалася з двох частей, що обіймала собою співи, гри на скрипці, сольовий спів, декламації, головний реферат та живий образ. По першій части наступив головний реферат, котрий виголосив з великим чуттям наш заслужений громадянин Олександер Мерещак. Його реферат був нагороджений гучними оплесками. По рефераті о. Ротко забрав слово вдруге та, подякувавши присутнім за участь, представив вагу Рідної Школи в старім краю. Він попросив присутніх зложити жертву, що й зроблено.

Потім наступила друга часть концерту, яку продовжав мішаний хор, як теж виступали шкільні діти, котрі відспівали пару пісень і виголосили кілька деклямацій.

Всі пісні та деклямації були добірні до цього свята, за що присутні нагороджували виконавців гучними оплесками. Хором проводив учитель Роман Гвоздевич, з чого вивязався з великим признанням.

Закінчено це свято-концерт національним гимном, а присутні скріплені морально, розійшлись додому.

Жертвували: о. Олександер Ротко $2, Микола Мирон $2; по $1: Г. Патинок, О. Мерещак, Д. Сидоряк, В. Калина, Т. Захаревич, Й. Ванцяк, Гр. Рубас, Р. Гвоздевич, М. Карпюк, Марія Хомкович, С. Підбережняк, Анна Зборівська, Анна Концевич, Д. Домерецький, І. Радзіх; по 50 ц.: І. Глива, Я. Короташ, В. Вавро, І. Шуран, Т. Герчаковський, Олена Патуляк, П. Хіровський, А. Грицко, І. Біньковський, М. Кривків, Д. Гиряк. — Разом $24.50.

Дрібними датками зложили $7.10. Разом $31.60.

Гроші вислано на Рідну Школу через Обєднання.

Комітет.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ОУН У ЛЬВОВІ

ЗІЗНАННЯ СТЕПАНА БАНДЕРИ, КРАЄВОГО ПРОВІДНИКА ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

(Подано за львівським часописом „Новий Час").

Справа подібна до справи Бачинського.

Предс.: А як це було зі справою замаху на студента з Богданівки?

Підс.: Це не був студент, але учень VII. кл. філії укр. гімназії у Львові. З ним була подібна історія як з Бачинським. По довшій обсервації стверджено, що він на услугах поліції. Переведено слідство, суд видав присуд смерти, а я доручив його виконати. Намітив я теж людей, що цей присуд мали виконати.

Предс.: Кого?

Підс.: Їх назвищ не можу подати.

Мотиви замаху на дир. Бабія.

Предс.: Справа дир. Бабія?

Підс.: Івана Бабія, дир. української гімназії, засудив організаційний суд на кару смерти за злочин національної зради. Мотиви присуду були такі: 1) що Іван Бабій як директор гімназії старався виховувати молодь у рабському дусі та в льояльности до держави; 2) що він поборював націоналістичний рух серед молоді і то не тільки словом, але й шиканами і репресіями; 3) що в цій боротьбі користувався він поліційними методами включно з явною денунціяцією; 4) що ломив характери погрозами й обіцянками та намовляв учнів до слідження своїх товаришів; 5) що в поборюванні українського націоналізму сповнив функцію поліційного агента, бо в церкві, отже не на терені школи, придержав одного студента в хвилині, як він розкидав летючки і віддав цього студента в руки поліції.

Крім того суд взяв під увагу ще й такі обтяжуючі моменти: що поза виконуванням виданих польськими шкільними властями припоручень виявляв дир. Бабій ще й ініціятиву в тому напрямі; що був остережений і упімнений, цебто раз покараний, але своє робив дальше; що покликався, що робить усе те як бувший комендант УГА; що Бабій звертав увагу не так на навчання як радше на льояльність учнів.

Усього зібраного судом матеріялу не пригадую собі.

До учнів вищих кляс говорив дир. Бабій, що наша національна рація вимагає, щоби ми ставилися льояльно до польської держави, а ОУН називав провокацією. Такі промови в тоні доброзичливости виголошував він до молоді часто. Та найтяжчою його провиною було те, що він віддав студента в руки поліції. Перед судом, як зізнавав як свідок у справі цих летючок, то оправдувався дир. Бабій тим, що мусів так зробити, бо, мовляв, був би прийшов до гімназії замісць нього директор — поляк.

ОУН дир. Бабія упоминала, він перекazував до ОУН через своїх учнів таке: я знаю, що ви хочете мене вбити, але я маю револьвер і не боюся. А стріляю ззаду міг не боятися, бо мав постійно поліційного агента як охорону.

Дир. Бабій — зізнає дальше Бандера — їздив до школи трамваєм. Та раз прийшов до трамваєвої зупинки, а поліційного агента не було. Ждав якийсь час на нього, а що він не приходив, то дир. Бабій трамваєм не поїхав, але вернувся додому і пішов по автодорожку.

Дир. Іван Бабій — це бувший сотник УГА. А тепер він, поборюючи тих, які продовжують ту світлу боротьбу за українську державність, ужива для своєї охорони агента дефензиви саме тієї держави, проти якої він сам боровся. І це було найтрагічніше. Ми клонимо голови перед тими, що боролися за українську державність, але... . . . . . лой

Предс.: Досить.

Предс.: Чи ви мали які особисті непорозуміння з Бабієм?

Підсудний відповідає, що так, що мав. Було це в р. 1932., коли у філії здавали екстерністи матуру. Бандера пішов до гімназії помогти своєму товаришеві зробити математичну задачу. Дир Бабій стрінув підсудного на коридорі і спитав його, що він там робить. Підсудний признався і тоді дійшло до непорозуміння між підсудним і дир. Бабієм.

З усіх тих, вище наведених мотивів — каже Бандера — я видав приказ убити дир. Бабія.

Предс.: Чи маєте ще щось сказати в цій справі?

Підс.: Хочу ще підкреслити факт, що ОУН знала, що дир. Бабій має для охорони поліційного агента. І коли ...Мих. Цар взявся виконати приказ і згинув, виконавши його, то це значить, що ОУН виконує приказ навіть тоді, коли хтось має поліційну охорону.

Боротьба українських націоналістів з комунізмом.

По 5-мінутовій перерві предсідник ставить Бандері запит у справі атентату на совєтського консуля у Львові.

Підс.: На терені, на якому я проводив, ОУН вела теж загально протибольшевицьку акцію.

ОУН виступає проти большевизму тому, що большевизм — це система, якою Москва поневолила українську націю, знищивши українську державність. Виступає теж ОУН проти комунізму, бо комунізм — це рух світоглядово протилежний націоналізмові.

Головним тереном боротьби з большевизмом є східно-українські землі, там боротьба йде на життя і смерть. Очевидно, годі шукати того вияву і відзеркалення тієї боротьби в большевицькій пресі. Частинним відзеркаленням тієї боротьби, що її ведуть українські націоналісти на східно-українських землях, є саботажі по ріжних колгоспах і фабриках та ріжні політичні замахи.

На цьому терені ми теж боремося з комунізмом, бо він намагається ослабити вороже протимосковське наставлення українського громадянства та прищепити йому доктрину з розкладовими елементами. Очевидно, ведемо на цьому терені боротьбу з комуністичним рухом перш-усього засобами пропаганди. Але крім того поборюємо комуністичний рух тут і фізичними методами.

Комуністичний рух на цьому терені є експозитурою московського комунізму. А большевизм засобами фізичного винищування бореться на східньо-українських землях з українським народом, а саме — масовими розстрілами в підземеллях ҐПУ, виголоджуванням міліонів людей та постійними засланнями на Сибір та Соловки. Большевики виселюють з широкої прикордонної смуги українців, а на їх місце поселюють самих москалів-червоноармійців та чекістів.

Предс.: Не відбігайте від теми.

Підс.: Тому, що большевики примінюють фізичні методи, тому й ми вживаємо в боротьбі з ними фізичних метод.

З цих причин в р. 1933. я видав приказ Лемикові виконати атентат на большевицького консуля у Львові.

(Далі буде).

ЯК КАРЛИКИ ЛОВЛЯТЬ СЛОНІВ

Африканські карлики є ще на низькому ступні культури, одначе цікаво, що вміють своєю примітивною зброєю сполювати слона, велитня пралісів.

Племя карликів, що живе на території Санга, північного допливу ріки Конго, зветься „боманджоку" (вбивники слонів). Підчас тропікальних дощів, коли слони переходять із околиці в околицю, виходять карлики на лови. В таку пору тяжко за поживу й карлики мусять їсти передовсім мясо тих велитнів-звірів. Висилають карлика на звіди, а як йому пощастить підглянути стадо слонів, він дає знак іншим карликам. Подорожник Кох оповідає про таку виправу на слони: Пять ловців із племени карликів вибралися на лови. Вів їх юнак, що ніс у руці кусень горіючого дерева, а в плетенім з лика торбі сіль, тютюн, трохи сушеного мяса та спису, довгу шість стіп. Старі карлики вибиралися з жінками. Діти йшли з батьками. Ловці, що йшли за провідником, ступали схилившись. Списи держали під пахами. Продираючися гущавиною, попали на антилопу. Вбили її, одначе оставили, щоби забрати, як будуть вертатися. Дійшли до місця, на якому були оливково-зелені, ще теплі слонячі відходи. Ловці натерли собі ними тіло, щоби слони так легко їх не звітрили, бо слон має знаменитий нюх, зате поганий зір і слух. Прийшли до місця, де вже деревця були поломані, кора на деревах обдерта. Чути вже було навіть, як мляскали слони, що паслися. Ловці обійшли стадо та розступилися. Найліпший і найвідважніший ловець, вусатий старець із племени, підійшов зовсім близько до велитенського слона, що обідав листя з дерева. Звільна підніс спису обома руками понад голову. В цюж мить заквиліло молоденьке слонятко. Слон зігнувся і так промостив дорогу для зброї до свого серця. Старий карлик кинув спису та зараз витягнув її з рани.

Колиж слон звернув велитенський хобот наліво, карлик всадив йому спису з правого боку. І знову в цюж мить витягнув спису та знову вбив у тіло. Слон захропів із смертельного болю та зломив спису, як падав на землю. Інші слони в страшному переполосі пустилися втікати лісом. Карлики гналися за ними, радісно викрикаючи. Згинула теж слониця; дві списи застрягли їй у тілі та роздерли нутрощі. Решта стада дико втікала до ріки.

Карлики вбили ще слонятко, що ревно плакало й не хотіло покинути своєї матері. Потім кинулися на раненого слона, що насилу волікся за стадом до ріки. Там слон упав. Розпороли слона та поставили через ріку слабий міст, щоб туди завтра віднести мясо. Потім зійшлося все племя. Діти завели слонячий танок, вигиналися при тому, наслідуючи так рухи лісових велитнів. Кусень мяса жертвували своїм богам. Карлики, окровавлені, стояли біля вбитого слона та рубали ребра сокирами. Нутрощі, з яких знімалася пара, покраяли на куски та заїдали їх смачно підчас пиру. Більшу частину мяса висушили над вогнем. Потім уся дружина засіла до обильного обіду, яким уже заздалегідь раділа. Тут усі, старі й молоді, наїлися, скільки влізлося. Колиж животи їм заокруглилися наче кулі, всі запали в глибокий сон.

ДВЕРІ ЯК СВІДОК.
(Курдське оповідання).

Коли Абдулаг баша був валієм (намісником) Ерзеруму, прийшов до нього одного ранку один чоловік і сказав, що злодії обікрали нічю його хату.

—А куди ті злодії дісталися до хати? — спитався валі.

—Зірвали двері з завісів, то могли легко ввійти.

—Добре, — сказав баша — то принеси ті двері до суду. Двері нам покажуть, де треба шукати виновників.

Чоловік здвигнув плечима, як почув таке, а всеж доставив зірвані двері перед суд.

Тепер можеш піти собі назад до дому, завтра буду ждати на тебе, як лише відчинять суд. Тоді нам двері скажуть, а будь певний, що дістанеш назад украдені річи.

Господар став кожному розповідати, хто його про цю крадіж питався, як то баша задумав при помочі дверей викрити злодіїв. І за короткий час знало все місто про цю дивну постанову.

На другий день ішли люди до суду, як лише відчинили двері. Прийшли також злодії та глумливо насміхалися, що валі таке задумав і забавлялися на рахунок того судді, який при помочі дверей задумав ствердити, як доконали крадіжу.

Абдулаг баша ждав поки заповнився суд. Він дав одному гайдукові дрючок у руки та приказав йому, щоб станув біля дверей.

—Як я скажу тобі „бий" — говорив баша — маєш ударити раз по дверях. Потім приложиш вухо до дверей та вважай добре. Тоді я тебе спитаю: „Що кажуть двері?" А ти скажеш: „Зараз промовлять!"

Так і було. Люди все більше тиснулися до середини й усі раді були знати, як валі присилує двері говорити.

А баша приказав кільком поліційним службовцям, щоби замішалися нарід і добре вважали на очі всіх тих, які будуть перешіптуватися, як двері стануть говорити. Хай тим зараз наложать ланцюшки на руки та хай приведуть їх до нього.

Валі знову звернувся до того, що стояв з дрючком біля дверей та сказав:

—Бий ці двері, поки не виявлять злодіїв і скажи, що кинемо їх у вогонь, як не виявлять виновників.

Тоді гайдук ударив сильно по дверях, а потім приложив до них ухо. Всі нетерпеливо ждали, чи двері промовлять і що скажуть.

Деякі штовхалися ліктями, інші голосно сміялися, одначе всі слідкували пильно, що буде далі.

Наразі той, що бив двері, крикнув:

—Поважаний валі, тепер мені двері докладно розповіли, як виглядають злодії. Вони є тут між людьми, кажуть двері, а кожному з них обмоталася гадюка довкола руки.

Як лише він сказав ті слова, глянули оба присутні злодії перелякано на себе, чи може справді їм навколо руки не обмоталася гадюка, а вони не знають.

Поліцаї, які слідкували за людьми, запримітили це, як злі схопили обох за обшивку, звязали їм руки та привели перед башу.

Цей глянув на них строго та сказав:

—Я на вашому місці до всього зараз признався б. А ні, то повисните на шибениці.

Тоді оба похилили голови та признались, що допустилися крадіжу, показали місце, де вкрадені річи сховали, та зрадили своїх спільників, які їм помагали при крадіжі.

Обох злодіїв засудив суд на досмертну вязницю.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНИ.

Ню Йорк. — Обєднання Українських Орґанізацій в Америці вислало українському комітетові для допомоги українським жертвам повени в Манчестері, Ню Гемпшир, 35 долярів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори нашого тов. відбудуться 4-го липня, в годині 7-мій ввечір, у нашій хаті. Уважайте і не спізнюйтеся, бо літньою порою уряд постановив точно в означений час розпочинати збори. — К. Фірман, С. Щеньгор, Й. Ґалонішка, М. Скибінський.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Мир, від. 368, повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 5-го липня, в год. 1-шій, в гали церковній при Вест Скул вул. Просимо всіх членів прийти на означений час. — Уряд.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що місячні збори, котрі мали відбутись дня 4-го липня, з причини свята переноситься на день 11-го липня, в год. 7-мій ввечір, в гали під ч. 435 Мейн вул. — Василь Матійчук, предс.; Сергій Вінярський, кас.; Антін Вакулінський, секр.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (44)

Та тепер ватажок Ґаля Ґаля був більше зацікавлений у тому, щоб ограбити хлопців, ніж у тому, щоб фізично їх скарати. Він гнівно приказав їм зняти з себе одіж, і хлопцям не осталось нічого, як тільки послухати його приказу. Очевидно, вони робили це поволі, з надією, що може станеться щось, що їх від цього охоронить.

Та нічого такого не сталося. Вони мусіли віддати свою одіж і на її місце натягнути лахи. Вони окрутилися тими лахами в околиці поясу. Їх власний вигляд почав їх трохи розвеселювати, бо в цьому новому строю вони були дуже подібні до Тарзана. Тепер вони набирали певности, що потраплять зробити неодно таке, що потрапить тільки Тарзан.

Але заняті переодягненням, вони таки не забували якось сховати свої ножі. Зручно, так, що ніхто, здавалося, не бачив, Док засунув свого ножа в лахи. Але це не уйшло уваги ватажка. Ватажок закричав, показуючи рукою на руку Дока, в якій цей тримав ножа. Док зпочатку удавав, що не знає, про що йде. А потім він почав знову маґічну історію з ножем, раз його показуючи, а раз ховаючи.

Брови ватажка почали стягатися. Бо ніж, яким показував штуки Док, зник тепер зовсім. „Ватажок хоче знати, де подівся ніж", заговорив Буляля. Їх усіх пильно слідкував ворожбит Інтамо. У своїм серці він вірив, так як вірив сам ватажок і інші чорношкірі, що це справді якась вища сила. Але Інтамо рішив, що колиб ця сила показалася вищою, то треба відразу вбити хлопців.

ВІДЖИЛА ПО 24 ГОДИНАХ.

Про справжнє щастя може говорити 22-літня донька селянина Ядчака у Словакові, могильненського повіту. Коли дівчина доїла корову, надтягнула сильна буря з громами. Один грім ударив у хлів і поразив дівчину, як здавалось, на смерть. Одначе родичі не тратили надії на рятунок і цілу добу її рятували, аж врешті по 24 годинах привернули її знову до життя.